

SILVESTRO NESSI, *Inventario e Regesti dell'Archivio del Sacro Convento d'Assisi* (Col. «Fonti e Studi Francescani», n. 3), Padova, Centro Studi Antoniani, 1991, XXXVIII, 371 pp., 27 cm.

Silvestro Nessi és qui ha tingut cura d'enllestir l'inventari i regest de l'abundant i valuosa documentació servada a l'Arxiu del Sacro Convento d'Assís; treball acurat i minuciós que ha inserit en la col·lecció «Fonti e Studi Francescani», promoguda pels menors conventuals, des del «Centro Studi Antoniani» de Pàdua.

A les ratlles introductòries hi trobem una detallada història d'aquest antic i valuós arxiu de l'orde franciscà, en un primer moment situat a la sagristia inferior del Sacro Convento, on «i primi frati ci tennero a custodire gelosamente i documenti che li riguardavano, a cominciare dalle lettere autografe del fondatore...» (p. X). Les primeres notícies documentals d'aquest arxiu, són de la primera meitat del segle XIV i, clarament, s'esmenten uns «suprascripta privilegia, cum suis indulgentiis, pertinent ad locum Beati Francisci de Assisio tamen, et sunt in numero quatordecim, reposita in quodam sacculo, cum bullis papalibus, in quodam cassa sacristie dicti Sancti Francisci de Assisio» (p. X, nota 14). Serà a finals del segle XVI quan es farà la compilació d'un gran registre: «Dell'inventario e cancelleria del Sacro Convento di San Francesco di Assisi, nel quale si registreranno tutte le scritture dell'archivio, e insieme tutte le bolle e privilegii delle cassetine della sacrestia» del qual registre, poc després, l'any 1600, se'n faria una nova redacció, més acurada, a petició del mateix superior general Filippo Gesualdo (vg. pp. XX-XXI). L'Arxiu, però, no serà degudament valorat, pròpiament, fins el segle XVIII, quan fou «trasformato in sacrario culturale del Sacro Convento e dell'ordine dei fratri Minori Conventuali» (p. XXV) i, ja en els nostres dies, la valoració i utilització, serà tan gran que, «l'utilizzo da parte degli studiosi di questo archivio, in questo ultimo secolo, è stato piuttosto ampio, difficilmente quantificabile e classificabile» (p. XXXIV). Atesa, doncs, aquesta creixent utilització de l'Arxiu històric del Sacro Convento, Silvestro Nessi volgué enllestir, al servei de franciscanistes i medievalistes, aquest excellent inventari que ací, molt breument, ressenyem. Després d'unes ratlles introductòries (pp. VII-XXXVIII), ens ofereix un apèndix documental on se'ns abasten els antics inventaris de l'arxiu i cancelleria (anys 1352 i 1593) i algunes disposicions del ministre general dels conventuals referides a l'Arxiu (anys 1597, 1600 i 1618). Tot seguit se'ns facilita l'inventari i regest de totes les sèries documentals de l'Arxiu: Butlles pontificies (d'Honorí III a Pius VI, pp. 5-52); Pergamins (del segle XII al XVIII, pp. 55-211); Autògrafs o correspondència diversa (ordenada alfabèticament, pp. 215-284); Registres (pp. 286-308); Miscel·lània i Fons Conventual (pp. 311-331). Un complet i utilíssim índex de persones, llocs, coses notables, llocs d'Itàlia, i rodalies d'Assís (pp. 335-366), i, finalment, d'ordes i moviments religiosos (p. 367), converteixen el volum ací presentat, en un imprescindible instrument de treball per a tots aquells que, des de la documentació, vulguin aportar al coneixement històric del nostre passat, i a la incidència del franciscanisme en la construcció d'Europa.

V. S. DE M.